Prof. dr hab. Kornelia Kędziora-Kornatowska

Kierownik Katedry i Kliniki Geriatrii

Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu

Collegium Medicum w Bydgoszczy

Ocena

rozprawy doktorskiej magister Marii Strzemiecznej pt.:

„Publiczny system opieki zdrowotnej wobec cudzoziemców: badania na terenie województwa mazowieckiego" wykonanej pod kierunkiem prof. dr hab. Jacka Imieli.

W ostatnich latach obserwuje się istotny wzrost liczby migrantów przebywających na terenie Polski, którzy wymagają udzielenia świadczenia medycznego. Dotyczy to nie tylko osób niebędących obywatelami Polski, czy też Unii Europejskiej, ale także obywateli z innych części świata. Osoby te w trakcie korzystania ze świadczeń napotykają na szereg barier systemowych, komunikacyjnych oraz kulturowych. Polski ustawodawca terminem „cudzoziemiec" określa zarówno obywatela innego państwa członkowskiego UE, który może korzystać z ubezpieczenia zdrowotnego, jak i osobę pochodzącą z innego obszaru i nieposiadającą żadnego ubezpieczenia zdrowotnego. Różnice te pojawiają się m.in. w rodzajach świadczeń, co wynika z przepisów obowiązujących w Polsce oraz z umów międzynarodowych.

W ten interesujący nurt badań włączona jest rozprawa doktorska Pani magister Marii Strzemiecznej.

Przedłożona mi do recenzji rozprawa doktorska ma układ klasyczny. Rozpoczyna ją „Wstęp", w którym Doktorantka wskazuje, że migracja ludności to jedna z najbardziej charakterystycznych tendencji społecznych ostatniego stulecia. Przedstawia statystyki, które pokazują stały wzrost migrantów przebywających na terenie Polski. Podkreśla, że zapewnienie migrantom skutecznej opieki zdrowotnej wymaga przygotowania systemowego oraz odpowiednich kompetencji personelu medycznego.

Część teoretyczna składa się z pięciu rozdziałów. Autorka w rozdziale pierwszym, który składa się z pięciu podrozdziałów, przedstawia prawne uwarunkowania dostępu cudzoziemców do opieki medycznej w Polsce.

W rozdziale drugim, który składa się z czterech podrozdziałów, Doktorantka wskazuje bariery komunikacyjne. Podkreśla, że bariera językowa jest jedną z podstawowych trudności przy korzystaniu ze świadczeń opieki medycznej. Jak wynika z przeprowadzonych badań pokonanie

tej bariery może wpływać na skrócenie hospitalizacji, zmniejszenie liczby rehospitalizacji, a tym samym może ograniczyć koszty związane z leczeniem.

W rozdziale trzecim Autorka odnosi się do kulturowych uwarunkowań zdrowia i choroby. W kolejnych podrozdziałach Doktorantka wskazuje, że pochodzenie kulturowe ma wpływ na stan zdrowia pacjentów, a także przebieg ich kontaktu z przedstawicielami ochrony zdrowia.

W rozdziale czwartym, który składa się z sześciu podrozdziałów, Autorka rozprawy przedstawia specyficzne problemy zdrowotne związane z migracją takie jak: endemiczne problemy medyczne, szczepienia ochronne, przedstawia wpływ doświadczenia migracyjnego na zdrowie poprzez etniczne różnice w terapii.

Część teoretyczną podsumowuje rozdział piąty składający się z czterech podrozdziałów, w którym Doktorantka przedstawia rozwiązania dotyczące opieki nad cudzoziemcami w brytyjskim systemie opieki medycznej. W podsumowaniu tego rozdziału wskazuje na możliwości implementacji rozwiązań z Wielkiej Brytanii w polskim systemie opieki zdrowotnej.

W podsumowaniu tej części pracy należy stwierdzić, że jest ona napisana w sposób niezwykle rzeczowy, przemyślany i zgodnie z aktualnym stanem wiedzy.

W kolejnym rozdziale 6 „Założenia, cel i problemy badawcze w badaniach własnych" Doktorantka przedstawiła założenia badań ilościowych prowadzonych wśród studentów – cudzoziemców na WUM oraz badań jakościowych prowadzonych w placówkach medycznych w województwie mazowieckim. Następnie Autorka rozprawy przedstawiła cel badań studentów – cudzoziemców na WUM, którym było określenie zachowań studentów Oddziału Nauczania w Języku Angielskim kierunku lekarskiego (ED WUM) w sytuacji pojawienia się problemów zdrowotnych, opisanie ich dostępu do systemu opieki zdrowotnej w Polsce oraz określenie oczekiwań studentów w zakresie możliwych do podjęcia działań dotyczących poprawy dostępu do systemu ochrony zdrowia. Postawiła także cztery problemy badawcze. W kolejnej części rozdziału Doktorantka sformułowała cel badań jakościowych prowadzonych w placówkach medycznych w województwie mazowieckim. Celem badania winietowego było opisanie oraz analiza, w jaki sposób przebiega opieka nad pacjentami cudzoziemcami w tych placówkach, postawiła także pięć problemów badawczych.

W rozdziale 7 „Metodologia badań własnych" Autorka rozprawy charakteryzuje badania ilościowe i jakościowe w naukach społecznych i medycznych. Następnie przedstawia metodologię badań ilościowych prowadzonych wśród studentów ED WUM. W celu zbadania dostępu studentów Oddziału Nauczania w Języku Angielskim, II Wydziału Lekarskiego WUM został przygotowany autorski kwestionariusz ankiety składający się z 27 pytań (otwartych, zamkniętych i półotwartych). Pytania kwestionariusza zostały podzielone na bloki tematyczne. Kwestionariusz został przetłumaczony na język angielski. Ankieta została zamieszczona w

internecie. Materiał został zebrany na przełomie marca i kwietnia 2018 roku. W sumie zebranych zostało 138 wypełnionych kwestionariuszy ankiet, co stanowiło 24% wszystkich studentów studiujących w roku akademickim 2018/2018. Doktorantka przedstawiła szczegółowo charakterystykę grupy badanej. W dalszej kolejności Autorka rozprawy przedstawiła metodologię badań winietowych w placówkach medycznych w województwie mazowieckim. Opisano technikę wywiadu winietowego oraz sposób skonstruowania narzędzia wykorzystywanego w badaniu – winiet oraz scenariusza wywiadu. Przedstawiono także sposób doboru placówek, w których prowadzone były badania oraz opisano grupę respondentów oraz ograniczenia metodologiczne. Badania były prowadzone od czerwca 2017 roku do kwietnia 2018 roku. Wszystkie wywiady prowadzono w miejscach pracy respondentów (przychodniach lub szpitalach), średni czas trwania wywiadu wynosił około 45 minut. W sumie zebrano 2229 minut nagrań (ponad 37 godzin zebranego materiału).

Rezultaty ankiet wykorzystanych w badaniu ilościowym poddano analizie statystycznej z wykorzystaniem programu *Statistica*. W trakcie analizy wykorzystano dane dotyczące liczby i ubezpieczenia studentów pozyskane z Dziekanatu II Wydziału Lekarskiego. Analizę uzyskanego materiału metodą winietową dokonano poprzez rejestrowanie wywiadów za zgodą respondentów, a następnie poddanie materiału transkrypcji. Uzyskany tekst został pogrupowany w programie QDA Miner z wykorzystaniem listy kodów. Na podstawie tematów pojawiających się w rozmowach stworzono dziesięć głównych obszarów tematycznych. W normach tych obszarów wyróżniono szczegółowe kody dotyczące poszczególnych problemów (w sumie w analizie uwzględniono 138 różnych kodów pogrupowanych według kategorii tematycznych). Pogrupowany tekst został poddany analizie i interpretacji.

Należy podkreślić, że Doktorantka bardzo szczegółowo i w sposób przejrzysty scharakteryzowała założenia i cele pracy, postawiła problemy badawcze oraz opisała metodologię badań własnych. Jedynie zbyt ogólnie opisała analizę statystyczną badań ilościowych.

Wyniki badań ilościowych przedstawiono przejrzyście w postaci wykresów i tabel. Wyniki badań winietowych przedstawiono w postaci fragmentów wypowiedzi osób udzielających wywiadu, wykresów oraz rysunków. Sposób przedstawienia wyników nie budzi zastrzeżeń

W rozdziale 10 „Dyskusja" Doktorantka podkreśla, że zwiększenie liczby migrantów w Polsce to stosunkowo nowe zjawisko, co stawia nowe wyzwania przez systemem opieki zdrowotnej. Kwestia przygotowania systemu do udzielania świadczeń nie była dotychczas kompleksowo badana, dlatego opisane w pracy badania miały charakter eksploracyjny. Brak innych wyników dotyczących tego zagadnienia uniemożliwiło porównanie wyników badań w niniejszej rozprawie do rezultatów innych analiz. Dlatego też dyskusja jest bardzo krótka, ale uzupełniają i wzbogacają ją umieszczone w podrozdziale 10.1 „Rekomendacje płynące z badań".

Przedstawione w rozprawie wyniki pozwoliły Doktorantce na sformułowanie 12 poprawnych, chociaż może zbyt rozbudowanych wniosków.

Cytowane piśmiennictwo obejmuje 214 pozycji polsko- i anglojęzycznych, w większości z ostatnich lat. Doktorantka umieściła także w rozprawie doktorskiej spis 25 aktów prawnych, a także streszczenie w języku polskim i angielskim, spis tabel, wykresów i rysunków, wykaz skrótów oraz 5 załączników.

Podsumowując, wyniki badań uzyskane przez Doktorantkę zasługują na miano oryginalnych i nowatorskich o istotnym znaczeniu naukowym, a zwłaszcza praktycznym. Praca zwraca uwagę na istotne zagadnienie jakim jest znaczący wzrost liczby migrantów na terenie Polski i związane z tym problemy w zakresie udzielania świadczeń medycznych.

Serdecznie gratuluję Autorce rozprawy i Promotorowi wyboru bardzo istotnego problemu badawczego. Nieliczne uwagi, które sformułowałam w opinii, nie wpływają na wysoką wartość merytoryczną rozprawy.

Rozprawę doktorską mgr Marii Strzemiecznej oceniam w pełni pozytywnie. Doktorantka wykazała się dużą wiedzą teoretyczną oraz umiejętnością samodzielnego rozwiązywania problemu badawczego.
Rozprawa spełnia wszystkie aktualnie obowiązujące wymagania ustawowe.
W oparciu o przedstawioną opinię mam zaszczyt zwrócić się do Wysokiej Rady Dyscypliny Nauk o Zdrowiu WUM o przyjęcie rozprawy i dopuszczenie Pani magister Marii Strzemiecznej do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Bydgoszcz, 15.01.2021 r.

prof. dr hab. Kornelia Kędziora - Kornatowska